

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	0К-07 Актуальні питання українського державотворення нормативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	доктор філософії (Phd) 032 Історія та археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2023-2024/ 4 семестр / 2 курс
Викладач	Ситник О. М.
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/sitnik-oleksander-mikolajovich/
Контактний тел.	0972139300
Е-mail:	oleksander_sytnyk@i.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/my/
Консультації	<i>Онлайн консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Актуальні питання українського державотворення» вивчає генезу провідних тенденцій українського державотворення та основні етапи й особливості розвитку українського державотворення. Дисципліна також охоплює еволюцію суспільно-політичної системи, права, державницької думки й тенденцію зародження та функціонування національних державних установ. Особлива увага приділяється аналізу національно-визвольних змагань українців за відродження й відстоювання власної державності.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета курсу: надати здобувачам необхідні знання про основні етапи розвитку українського державотворення й допомогти здобувачам вищої освіти зрозуміти та засвоїти специфіку, генезу й особливості цього процесу.

Завдання курсу полягають у:

- характеристиці провідних тенденцій українського державотворення;
- розгляді основних етапів й особливостей розвитку українського державотворення;
- аналізі визначних зразків державницької думки;
- характеристиці національно-визвольних змагань українців тощо.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі історії, археології та інших історичних дисциплін; володіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження у сфері своєї професійно-наукової діяльності, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до системного наукового світогляду, вміння його використання у своїй професійній діяльності.

ЗК 2. Здатність до розробки та реалізації всього послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження.

ЗК 4. Здатність до створення та розвитку нових наукових ідей та використання їх у своїй наукових дослідженнях.

1. Фахові компетентності:

ФК 1. Знання та розуміння основних історичних подій і процесів вітчизняної та світової історії.

ФК 3. Знання роботи з різноманітними історичними та археологічними джерелами.

ФК 4. Знання можливостей та основних напрямів наукової співпраці у сфері історичної науки.

ФК 6. Здатність застосовувати на практиці принципи комплексного дослідження в історії, археології та в інших допоміжних історичних дисциплінах.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (РН)

РН 1. Знання основних філософських концепцій та історичної методології, які можна використовувати в своїх наукових дослідженнях.

РН 3. Знання відповідних професійно-етичних норм та моральних цінностей науковця у професійної та життєвої діяльності.

РН 4. Знання всього комплексу наукової термінології за фахом своєї історичної освіти.

РН 5. Знання теоретичних і практичних проблем сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю.

РН 9. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у своїй науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проектами тощо.

РН 11. Вміння здійснювати аналітичний підхід до дослідження різних галузей історичної науки та археології;

РН 12. Здатність професійної орієнтації у політичних подіях та основних напрямках історичного розвитку світової та вітчизняної історії.

РН 14. Професійні навички до написання наукових робіт, статей та тез, до участі у вітчизняних і міжнародних конференціях за своїм фахом.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	П'практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	20	20	80

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1. СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
-----------------	------	---	------------	----------	-------------	------------------

БЛОК 1. Державотворчий процес доби Середньовіччя

12	Тема 1. Вступ до предмету. Поняття та концепції «державотворення». Ранні державні утворення на теренах України	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 26.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру
12	Тема 2. Державотворчий процес в Україні-Русі. Галицько-Волинська держава	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 9, 26.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру
12	Тема 3. Державотворення Литовсько-Руської доби	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 26.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 4. Становлення української козацької державності	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 12, 30.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 5. Українська державність козацько-гетьманської доби	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 13, 28, 30.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру (перший періодичний контроль)

БЛОК 2. Проблеми українського державотворення впродовж XIX – початку XXI століть

12	Тема 6. Бездержавний період (кінець XVIII – початок XX ст.)	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 19, 28, 31.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 7. Національно-державницькі змагання українців впродовж 1917-1921 років	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 9-11, 17, 18, 24.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 8. Українське державотворення за радянських часів	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 8, 14- 16, 18, 20, 21, 25, 27- 29, 32, 34, 38.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 9. Україна на шляху національно-державного будівництва	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 17, 18, 20, 33.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 10. Сучасні тенденції державотворчого процесу в Україні	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-7, 18, 20, 35-38.	Опитування, виконання завдань практичної роботи	1-5	впродовж четвертого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2. СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Вступ до предмету. Поняття та концепції «державотворення». Ранні державні утворення на теренах України	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання курсу. Джерела і література 2. Періодизація державно-правового розвитку України. 3. Найдавніші держави на території України 4. Антське царство як зародок української державності
Тема 2. Державотворчий процес в Україні-Русі. Галицько-Волинська держава.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теорії походження державності у східних слов'ян 2. Органи влади та управління на Русі. Віче як форма народовладдя 3. Великий Київський князь, рада при князі, князівські з'їзди 4. Джерела права: звичаєве право, договори князя з народом, міжкнязівські та міждержавні договори (Русі з Грецією та Візантією), князівський земляний та церковні устави. „Руська правда”, її списки та редакції 5. Державний устрій, суспільний лад та джерела права Галицько-Волинської держави, їх особливості 6. Роль Романа Мстиславовича та Данила Галицького в державотворчому процесі
Тема 3. Державотворення Литовсько-Руської доби	<ol style="list-style-type: none"> 1. Причини входження українських земель до складу Литви та Польщі 2. Великий князь Литовський, пани – рада, сейм, їхні повноваження, взаємини з центральними органами влади та управління 3. Місцеві органи управління 4. Кревська, Городельська та Люблінська унії
Тема 4. Становлення української козацької державності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела й теорії формування козацтва 2. Утворення Запорозької Січі Д. Байда-Вишневецький 3. Органи військово-адміністративної влади та козацького самоуправління 4. Політико-соціальний та військовий устрій Запорозької Січі 5. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну
Тема 5. Українська державність козацько-гетьманської доби	<ol style="list-style-type: none"> 1. Причини, характер і рушійні сили національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького 2. Утворення української гетьманської держави 3. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана Б. Хмельницького 4. Державно-правовий статус України Гетьманщини за Березневими статтями 1654 р. 5. «Руїна» та її наслідки. Віленський договір 1656 р. Гадяцький договір І. Виговського (1658 р.), Андрусівське перемир'я 1667 р., Вічний мир 1686 р. 6. Роль гетьмана І. Мазепи в боротьбі за незалежну соборну Україну. Шведсько-українська угода 1708 р. 7. Конституція Пилипа Орлика 1710 р. – закономірний результат розвитку державно-

	<p>правової думки українського народу</p> <p>8. Обмеження автономних прав України. Органи самодержавного управління Україною – Гетьманщиною</p> <p>9. Остаточне скасування гетьманської влади у 1764 р.</p>
<p>Тема 6. Бездержавний період (кінець XVIII – початок XX ст.)</p>	<p>1. Друга Малоросійська колегія (1764 – 1786 рр.). Ліквідація козацьких полків на Слобідській Україні та Лівобережжі (1765 – 1783 рр.), Запорозької Січі та її паланок (1775 р.)</p> <p>2. Поширення загальноросійської системи управління. Введення у 1782 – 1785 рр. губернського поділу</p> <p>3. Початок українського національного відродження</p> <p>4. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства. Програмні твори кирило-мефодіївців</p> <p>5. Т.Г. Шевченко в українському національному русі, вплив його творів на формування української національної ідеї</p> <p>6. Західноукраїнські землі в революції 1848-1849 рр. Головна руська рада</p> <p>7. В. Антонович як ідеолог “хлопоманства”. Українські громади</p> <p>8. Активізація національного руху. Перші політичні партії</p> <p>9. Західна Україна на початку XX ст. Поява українських організацій “Січ”, “Сокіл”, “Пласт”</p> <p>10. Товариство українських поступовців. “Спілка визволення України”</p>
<p>Тема 7. Національно-державницькі змагання українців впродовж 1917-1921 років</p>	<p>1. Українська Центральна Рада. Боротьба за національно-державне відродження України</p> <p>2. III Універсал Центральної Ради – проголошення Української Народної Республіки</p> <p>3. IV Універсал – проголошення Української Народної Республіки суверенною, незалежною державою</p> <p>4. Правотворча діяльність в Українській Народній Республіці. Конституція УНР від 29 квітня 1918 р.</p> <p>5. Переворот 29 квітня 1918 р і утворення гетьманської держави П. Скоропадського</p> <p>6. Українська Народна Республіка за доби Директорії</p> <p>7. Утворення ЗУНР. Акт проголошення соборності України 22 січня 1919 року</p> <p>8. Уроки національної державності 1917 – 1921 року для українського державотворення</p>
<p>Тема 8. Українське державотворення за радянських часів</p>	<p>1. Ризький (1921 р.) мирний договір і його наслідки для України</p> <p>2. Державно-правове становище України за Конституцією СРСР 1924 р</p> <p>3. Примусова колективізація сільського господарства. Голодомор в Україні 1932 – 1933 рр.</p> <p>4. Проголошення незалежності Карпатської України (березень 1939 р.). Президент А. Волошин</p> <p>5. Вхідження Західної України до складу УРСР. Радянський репресивний апарат у новостворених областях, характеристика політичного режиму</p> <p>6. Спроба відновлення Української держави актом ОУН (30 червня 1941 р.)</p>

	<p>7. Державницька позиція загонів ОУН-УПА. Штучний голодомор 1946-1947 рр. в Україні</p> <p>8. Державне будівництво в УРСР. Судова система</p> <p>10. Дисидентський рух в Україні. Гельсінська спілка</p>
Тема 9. Україна на шляху національно-державного будівництва	<p>1. Демократизація виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад народних депутатів (березень 1990 р.)</p> <p>2. Ухвалення 16 липня 1990 р. „Декларації про державний суверенітет України”, її зміст</p> <p>3. Проголошення незалежності України. Боротьба за утвердження політичної і економічної свободи</p> <p>4. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Розпад Союзу РСР і заснування Співдружності Незалежних Держав</p> <p>5. Діяльність державного центру УНР у еміграції (екзилі)</p>
Тема 10. Сучасні тенденції державотворчого процесу в Україні	<p>1. Підготовка та прийняття Конституції України 1996 року</p> <p>2. Помаранчева революція. Президентство В. Ющенко</p> <p>3. Президентство В. Януковича. Революція гідності</p> <p>4. Російська агресія 2014 року. АТО</p> <p>5. Реформа самоврядування. Стан і перспективи держави Україна</p> <p>6. Зовнішньополітичний курс держави. Договір про асоціацію з ЄС</p>

7.3. СХЕМА КУРСУ (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема семінарського заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Вступ до предмету. Поняття та концепції «державотворення». Ранні державні утворення на теренах України	<p>1. Предмет і завдання курсу. Джерела і література</p> <p>2. Періодизація державно-правового розвитку України.</p> <p>3. Найдавніші держави на території України</p> <p>4. Антське царство як зародок української державності</p>
Тема 2. Державотворчий процес в Україні-Русі. Галицько-Волинська держава	<p>1. Теорії походження державності у східних слов'ян</p> <p>2. Органи влади та управління на Русі. Віче як форма народовладдя</p> <p>3. Великий Київський князь, рада при князі, князівські з'їзди</p> <p>4. Джерела права: звичаєве право, договори князя з народом, міжкнязівські та міждержавні договори (Русі з Грецією та Візантією), князівський земляний та церковні устами. „Руська правда”, її списки та редакції</p>

	<p>5. Державний устрій, суспільний лад та джерела права Галицько-Волинської держави, їх особливості</p> <p>6. Роль Романа Мстиславовича та Данила Галицького в державотворчому процесі</p>
Тема 3. Державотворення Литовсько-Руської доби	<p>1. Причини входження українських земель до складу Литви та Польщі</p> <p>2. Великий князь Литовський, пани – рада, сейм, їхні повноваження, взаємини з центральними органами влади та управління</p> <p>3. Місцеві органи управління</p> <p>4. Кревська, Городельська та Люблінська унії</p>
Тема 4. Становлення української козацької державності	<p>1. Джерела й теорії формування козацтва</p> <p>2. Утворення Запорозької Січі Д. Байда-Вишневецький</p> <p>3. Органи військово-адміністративної влади та козацького самоуправління</p> <p>4. Політико-соціальний та військовий устрій Запорозької Січі</p> <p>5. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну</p>
Тема 5. Українська державність козацько-гетьманської доби	<p>1. Причини, характер і рушійні сили національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького</p> <p>2. Утворення української гетьманської держави</p> <p>3. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана Б. Хмельницького</p> <p>4. Державно-правовий статус України Гетьманщини за Березневими статтями 1654 р.</p> <p>5. «Руїна» та її наслідки. Віленський договір 1656 р. Гадяцький договір І. Виговського (1658 р.), Андрусівське перемир'я 1667 р., Вічний мир 1686 р.</p> <p>6. Роль гетьмана І. Мазепи в боротьбі за незалежну соборну Україну. Шведсько-українська угода 1708 р.</p> <p>7. Конституція Пилипа Орлика 1710 р. – закономірний результат розвитку державно-правової думки українського народу</p> <p>8. Обмеження автономних прав України. Органи самодержавного управління Україною – Гетьманщиною</p> <p>9. Остаточне скасування гетьманської влади у 1764 р.</p>
Тема 6. Бездержавний період (кінець XVIII – початок XX ст.)	<p>1. Друга Малоросійська колегія (1764 – 1786 рр.). Ліквідація козацьких полків на Слобідській Україні та Лівобережжі (1765 – 1783 рр.), Запорозької Січі та її паланок (1775 р.)</p> <p>2. Поширення загальноросійської системи управління. Введення у 1782 – 1785 рр. губернського поділу</p> <p>3. Початок українського національного відродження</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства. Програмні твори кирило-мефодіївців 5. Т.Г. Шевченко в українському національному русі, вплив його творів на формування української національної ідеї 6. Західноукраїнські землі в революції 1848-1849 рр. Головна руська рада 7. В. Антонович як ідеолог “хлопоманства”. Українські громади 8. Активізація національного руху. Перші політичні партії 9. Західна Україна на початку ХХ ст. Поява українських організацій “Січ”, “Сокіл”, “Пласт” 10. Товариство українських поступовців. “Спілка визволення України”
<p>Тема 7. Національно-державницькі змагання українців впродовж 1917-1921 років</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Українська Центральна Рада. Боротьба за національно-державне відродження України 2. III Універсал Центральної Ради – проголошення Української Народної Республіки 3. IV Універсал – проголошення Української Народної Республіки суверенною, незалежною державою 4. Правотворча діяльність в Українській Народній Республіці. Конституція УНР від 29 квітня 1918 р. 5. Переворот 29 квітня 1918 р і утворення гетьманської держави П. Скоропадського 6. Українська Народна Республіка за доби Директорії 7. Утворення ЗУНР. Акт проголошення соборності України 22 січня 1919 року 8. Уроки національної державності 1917 – 1921 року для українського державотворення
<p>Тема 8. Українське державотворення за радянських часів</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ризький (1921 р.) мирний договір і його наслідки для України 2. Державно-правове становище України за Конституцією СРСР 1924 р 3. Примусова колективізація сільського господарства. Голодомор в Україні 1932 – 1933 рр. 4. Проголошення незалежності Карпатської України (березень 1939 р.). Президент А. Волошин 5. Вхідження Західної України до складу УРСР. Радянський репресивний апарат у новостворених областях, характеристика політичного режиму 6. Спроба відновлення Української держави актом ОУН (30 червня 1941 р.) 7. Державницька позиція загонів ОУН-УПА. Штучний голодомор 1946-1947 рр. в Україні 8. Державне будівництво в УРСР. Судова система 10. Дисидентський рух в Україні. Гельсінська спілка
<p>Тема 9. Україна на шляху національно-державного</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демократизація виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад

будівництва	<p>народних депутатів (березень 1990 р.)</p> <p>2. Ухвалення 16 липня 1990 р. „Декларації про державний суверенітет України”, її зміст</p> <p>3. Проголошення незалежності України. Боротьба за утвердження політичної і економічної свободи</p> <p>4. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Розпад Союзу РСР і заснування Співдружності Незалежних Держав</p> <p>5. Діяльність державного центру УНР у еміграції (екзилі)</p>
Тема 10. Сучасні тенденції державотворчого процесу в Україні	<p>1. Підготовка та прийняття Конституції України 1996 року</p> <p>2. Помаранчева революція. Президентство В. Ющенко</p> <p>3. Президентство В. Януковича. Революція гідності</p> <p>4. Російська агресія 2014 року. АТО</p> <p>5. Реформа самоврядування. Стан і перспективи держави Україна</p> <p>6. Зовнішньополітичний курс держави. Договір про асоціацію з ЄС</p>

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 1. Вступ до предмету. Поняття та концепції «державотворення». Ранні державні утворення на теренах України	<p>Історія української державності як складова частина вітчизняної та загальносвітової історії. Кімерійці. Скіфи. Сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Східнослов'янські племена на території України до середини I тис. н.е. Військово-демократичні племінні союзи. Дружина. Народні збори. Рада старійшин. Ознаки державності Антського союзу. Суспільно-політичне і економічне життя східнослов'янських племен доби перших державних утворень</p>
Тема 2. Державотворчий процес в Україні-Русі. Галицько-Волинська держава.	<p>Політична консолідація східних слов'ян та створення Русі (Кий, Аскольд, Дір). Формування її території та політичне становище в Європі. Реформи Великих Київських князів Володимира і Ярослава Київські та удільні князі, дружинники, бояри, ковенство. Вільні общинники, напівзалежна та залежна людність: смерди, закупи, довичі, ізгої, задушні люди, челядь та холопи. Правове становище окремих груп людності. Міське населення: аристократія та низи. Державний лад. Форма правління. Святкова система управління: тисяцькі, соцькі, десяцькі. Двірцево-вотчинна система управління. Сільська територіальна община (верв) – орган місцевого самоврядування. Активні фактори посилення Галицького та Волинського князівств, їх об'єднання в одну державу – спадкоємницю Русі-України. Магдебурзьке право, його</p>

	<p>проведення в містах Галицько-Волинської держави. Відображення правової адміністрації Русі та Галицько-Волинської держави як спадкоємиці Русі-України у чинних історико-правових дослідженнях. Українські землі в складі Галицько-Волинського князівства. Міжнародно-правове визнання Галицько-Волинської держави</p>
<p>Тема 3. Державотворення Литовсько-Руської доби</p>	<p>Причини входження українських земель до складу Литви та Польщі. Загарбання Галичини Польщею, входження Волині та Наддніпрянщини до складу Великого Князівства Литовського. Великий князь Литовський, пани – рада, сейм, їхні повноваження, взаємини з центральними органами влади та управління. Місцеві органи управління: старости, воєводи, городничі. „Копа” як орган місцевого самоуправління. Громадська рада та сільські отамани. Устрій, господарство, побут українських земель в складі Литви. Кревська унія. Ліквідація удільних князівств. Включення Буковини до складу Молдавії, захоплення Угорщиною Закарпаття. Люблінська унія 1569 р.</p>
<p>Тема 4. Становлення української козацької державності</p>	<p>Місце розташування та адміністративно-територіальний поділ Запорозької Січі. Органи військово-адміністративної влади та козацького самоуправління. Базові принципи політичного устрою Запорозької Січі. Компетенція: козацької (військової) ради, кошового уряду (отамана, кошового судді, писаря, осаула), полкової старшини (курінних отаманів, паланкової (полкової) та наказної старшини) Політико-соціальний та військовий устрій Запорозької Січі. Боротьба козацтва з іноземними загарбниками. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI - в першій половині XVII ст. Перші міжнародні контакти українського козацтва. Українське козацтво на службі іноземних держав</p>
<p>Тема 5. Українська державність козацько-гетьманської доби</p>	<p>1. Причини, характер і рушійні сили національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Розгортання національно-визвольної боротьби в 1648-1649 рр. Утворення української гетьманської держави. Зборівська угода 1649 р. Державний лад. Ліквідація польської адміністративно-політичної системи управління. Центральні органи влади. Полково-сотенний адміністративно-територіальний устрій. Структура та компетенція органів місцевого управління. Міське самоврядування: магістрати та ратуші. Шведсько-українська угода 1708 р. Константинопольський мирний договір з Туреччиною 1710 р. Поділи Речі Посполитої Польської та входження Правобережної України і Західної Волині до складу Російської імперії. Загарбання Росією Північного Причорномор'я та Криму.</p>

	<p>Обмеження автономних прав України. Органи самодержавного управління Україною – Гетьманщиною: Посольський приказ, Малоросійський приказ 1663 р., Колегія іноземних справ, Сенат, перша Малоросійська колегія (1722 – 1724 рр.), Правління гетьманського уряду (1734 – 1750 рр.). Запровадження посади генерал-губернатора. Друга Малоросійська колегія (1764 – 1786 рр.). Ліквідація козацьких полків на Слобідській Україні та Лівобережжі (1765 – 1783 рр.), Запорозької Січі та її паланок (1775 р.).</p>
<p>Тема 6. Бездержавний період (кінець XVIII – початок XX ст.)</p>	<p>Декабристи в Україні. “Південне товариство”. “Товариство об'єднаних слов'ян”. Повстання Чернігівського полку. Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну. Репресії царизму проти кирило-мефодіївців і Т.Г. Шевченка. Буржуазна революція 1848 р. в Західній Європі. Реформи в Україні за часів Австрійської та Російської імперій. Діячі українського національного руху в Галичині. “Руська трійця”. Політика царизму в галузі культури і освіти. Переслідування української мови. Політика австрійського уряду щодо української культури. Розвиток освіти і науки. Загальноосвітня школа. Зародження професійної освіти. Університетська освіта. Культурно-освітні заклади. Формування національної інтелігенції. Кримська війна і Україна. Причини війни. Оборона Одеси і Севастополя. Паризький мирний договір. Піднесення антикріпосницького руху. “Київська козаччина”. Становлення української нації. Громадівський соціалізм. Студентські громади. “Братство тарасівців”. “Молода Україна”. Селянський рух. Поява народників і “ходіння в народ”. “Чигиринська змова”. Народовольці в Україні. Робітничий рух. Перші робітничі організації, їх ідеологія і програми. Марксистські гуртки. Перші соціал-демократичні організації. Валувський циркуляр і Емський указ. Ставлення до української культури в Австро-Угорщині. Освіта: початкова, середня освіта, розвиток мережі вищих навчальних закладів. Україна в революції 1905-1907 рр. Позиції політичних партій в революції. Антиукраїнська політика у новоствореному Галицько-Буковинському губернаторстві. Українські січові стрільці</p>
<p>Тема 7. Національно-державницькі змагання українців впродовж 1917-1921 років</p>	<p>Повалення царизму. Проведення Тимчасовим урядом перетворень в державному устрої Росії. Розпад Російської імперії. I Універсал Центральної Ради – проголошення суверенності українського народу. Створення уряду автономної України – Генерального Секретаріату. II Універсал Центральної Ради. Берестейська угода (1918 р.) та її наслідки для України. Організація центральної і місцевої влади. Військове будівництво. Створення в Україні органів охорони революції і порядку, судової системи. Організація центральної і місцевої влади. Військове будівництво.</p>

	<p>Створення в Україні органів охорони революції і порядку, судової системи. Організація влади згідно з „Законами про тимчасовий державний устрій України» і «Тимчасовим законом про верховне управління державою...». Зовнішня і внутрішня політика Гетьманату. Встановлення влади Директорії. Заява Директорії від 26 грудня 1918 р. Трудовий конгрес. Вищі і місцеві органи влади та управління ЗУНР. Органи охорони порядку. Судова система. Реорганізація армії. Передвступний договір з Директорією УНР від 14 грудня 1918 р. Законодавство ЗУНР. Паризька конференція та її наслідки для України</p>
<p>Тема 8. Українське державотворення за радянських часів</p>	<p>Жовтневий переворот у Петрограді в 1917 р. і зміни державного устрою в Україні. Всеукраїнський (грудень 1917 р.) з'їзд Рад у Києві. Ультиматум радянської Росії та розв'язання війни з Українською Народною Республікою. Правові засади утворення Союзу РСР. Конституція УРСР 1937 р. Судова система. Прокуратура. НКВС. Створення системи „ГУЛАГ”. Початок Другої світової війни. Українське державне правління на чолі з Я. Стецьком. Утворення Української Національної Ради в Києві. Розчленування території України, характеристика фашистського окупаційного режиму та його ліквідація. Українська РСР – член-засновник ООН (24 квітня 1945 р.). Капітуляція Німеччини (8 травня 1945 р.). Кінець Другої світової війни. Нюрберський процес. Об'єднання українських земель у межах СРСР і адміністративно-командне розв'язання територіально-етнічних проблем. Правові засади входження Кримської області та Севастополя до складу УРСР. Центральні та місцеві органи державної влади і управління. Перебудова судової системи та посилення прокурорського нагляду. Реорганізація органів держбезпеки і внутрішніх справ. Конституція СРСР (1977 р.) та УРСР 1978 р. Зміни в законодавстві УРСР у 1970 – 1980 рр. Порушення владою законності, прав і свобод людини</p>
<p>Тема 9. Україна на шляху національно-державного будівництва</p>	<p>Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих Рад народних депутатів (березень 1990 р.). Діяльність новообраної Верховної Ради. Розмежування повноважень між законодавчими, виконавчими та судовими органами. Зміни в структурі вищої виконавчої влади республіки. Заснування поста Президента УРСР. Реформування судової системи. Законодавче оформлення створення Української незалежної держави. Розпад Союзу РСР і заснування Співдружності Незалежних Держав.</p>
<p>Тема 10. Сучасні тенденції державотворчого процесу в Україні</p>	<p>Перші кроки на шляху утвердження політичного, економічного і оборонного статусу</p>

	<p>незалежної України, забезпечення її територіальної цілісності. Міжнародне визнання України, встановлення дипломатичних відносин. Підготовка та прийняття Конституції України 1996 року. Структура, основні положення і значення Основного Закону держави. Вибори 1998 року до Верховної Ради за новим виборчим законом. Квітневий референдум 2000 року та проблеми легітимного впровадження його результатів. Вибори до Верховної Ради IV скликання 31 березня 2002 р. Розстановка політичних сил у вищому законодавчому органі України. Гуманізація правових відносин. Реформування галузей права. Правова регламентація майнових відносин в умовах становлення ринкової економіки. Радикальні зміни в кримінальному, кримінально-процесуальному законодавстві України. Кримінальний кодекс 2001 року та відміна смертної кари. Російсько-українська війна</p>
--	--

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Види контролю: поточний, періодичний, підсумковий (семестровий).

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- Усне опитування;
- письмовий (періодичний контроль (контрольні роботи));
- тестовий контроль;
- перевірка під час практичних занять;
- перевірка методичних розробок;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (методичні розробки, презентації, тощо);
- підсумковий (семестровий) – екзамен.

Періодичний контроль складається з двох контрольних робіт (перший та другий періодичний контроль). Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час семінарських занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (есе, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодична контрольна робота, екзамену. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль та екзаменаційної оцінки виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу здійснюється згідно з Положенням про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького №34/01-05 від 28. 10.2019 р.

Критерії оцінювання поточного контролю на семінарських заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вмє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

Десять тестових завдань по 1 балу – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу.

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на контенті питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.

1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів: відповідь відсутня

Критерії оцінювання підсумкового (семестрового) контролю

Підсумковий контроль з дисципліни «Історія розвитку польових досліджень в археології» відбувається у формі екзамену. Екзаменаційний білет включає тестові завдання та відповіді на три розгорнуті питання. Максимальна кількість балів 100.

Тестові завдання 10 тестів по 1 балу. Розгорнуті відповіді на три завдання оцінюються за 30-бальною шкалою.

25-30 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

19-24 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

13-18 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, поверхово сприймає його зміст, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал. Не здатен виділяти суттєві ознаки вивченого.

7-12 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні. Допускає багато суттєвих помилок у викладенні матеріалу.

1-6 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого.

0 балів: відповідь відсутня.

9. Рекомендована література

Базова

1. Бойко О.Д. Історія України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О.Д. Бойко. – К.: Академія, 2005. – 688 с.
2. Іванченко Р. П. Українська державність в 20-90-х рр. / Р. П. Іванченко. – К. : МЛП, 2000. – 256 с.
3. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К. : Український письменник, 1994. – 413 с.
4. Українська державність: історико-правничі нариси / НАН України. Ін-т історії України, Всеукраїнська правозахисна організація "Меморіал" ім. Василя Стуса, Юридичний журнал "Право України" ; кер. проекту С. Кубів, О. Святоцький ; наук. ред. В. Смолій, О. Середа, Б. Моркляник. – Київ : Право України, 2021. – 969 с.

5. Ситник О. М. Формування та еволюція ідеологічних концепцій національно-державницького спрямування в Україні (від початку ХІХ ст. – до 1939 р.): монографія. Донецьк: «Нуолідж» (Донецька філія), 2009. 549 с.
6. Українська державність у ХХ столітті: історико-політологічний аналіз / за ред. О. Дергачова. – К. : Політична думка, 1996. – 448 с.
7. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Відп. ред. В. Смолій; Кер. авт. кол. Г. Боряк; Авт. кол.: В. Головка (коорд. проекту), В. Даниленко, С. Кульчицький, О. Майборода, В. Смолій, Л. Якубова, С. Янішевський. НАН України. Інститут історії України. – К.: Ніка-Центр, 2016. – 796 с.

Допоміжна

8. Верт Н. Історія Радянської держави. 1900-1991 / Н. Верт. – Рівне: Видавнича агенція «Вертекс», 2001. – 480 с.
9. Верстюк В. Ф. Український національно-визвольний рух (березень-листопад 1917 р.) / В. Ф. Верстюк // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 63-81.
10. Грушевський М. С. Українська самостійність й її історична необхідність / М. С. Грушевський – Львів : Світ, 2007. – С. 96-97. – (Твори: у 50 т. / Т. 4. – Кн. 1 : Серія «Суспільно-політичні твори (доба Української Центральної Ради)»).
11. Захарченко П., Смолій В., Ситник О., Губань Р. Українська державність доби Української національної революції (1917-1921 рр.). *Українська державність: історико-правничі нариси*. Нарис шістнадцятий / за заг. ред. В. А. Смолій. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. С. 443–475.
12. Історія українського козацтва : нариси : у 2 т. / за ред. В. А. Смолія. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Т. 1. – 800 с.
13. Історія українського козацтва : нариси: у 2 т. / за ред. В. А. Смолія. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – Т. 2. – 724 с.
14. Кузьменко В. Радянська Україна: проект і реалізація (1917-1924 рр.). Специфіка державотворення крізь призму національної політики більшовиків / В. Кузьменко, О. Ярмиш (наук.ред.). – О.: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2008. – 365 с.
15. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.) / С.В. Кульчицький. – К.: «Альтернатива», 1999. – 336 с.
16. Кульчицький Ю. Шаблі з плугів: Український повстанський рух у визвольних змаганнях / Ю. Кульчицький. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – 260 с.
17. Литвин М.Р. Історія ЗУНР / М.Р. Литвин, К.Є. Науменко. – НАН України; Ін-т українознавства. – Львів : Вид. фірма «Олір», 1995. – 361 с.
18. Любовець О. М. Проблема Української державності в програмах і діяльності українських політичних партій / О. М. Любовець // Український історичний журнал. – 2003. – № 4. – С. 22-29.
19. Міхновський М. І. Самостійна Україна. К.: Діокор, 2002. 80 с.
20. Новітня історія України (1900-2000): підручник для студ. іст. спец. вищих навч. закл. / Слюсаренко А.Г., Гусєв В.І., Литвин В.М., Дрожжин В.П., Козицький М.Ю. – 2-е. вид. – К.: Вища школа, 2002. – 719 с.
21. Попович М. В. Червоне століття / М. В. Попович. – К. : АртЕк, 2007. – 888 с.
22. Русначенко А. Від імперії до України / А. М. Русначенко. – К. : Українська видавнича спілка, 2009. – 364 с.
23. Ситник О. М. Ідеологічні процеси в Україні періоду другої половини ХІХ століття / О. М. Ситник // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія: Історія. – 2009. – Вип. 22. – Ужгород, 2009. – С. 126-129.
24. Ситник О. М. Ідеологія анархістського руху в Україні періоду 1917-1921 років // Схід. – 2009. – № 5. – С. 78-80.

25. Ситник О. М. Злочинний характер карально-репресивної політики органів ОДПУ-НКВС УРСР у 1930-х як один із проявів більшовицької ідеології. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2007. № 2. С. 68–73.
26. Ситник О. М. Становлення ідеологічних форм в Україні періоду раннього Середньовіччя // *Наука. Релігія. Суспільство*. 2008. № 1. С. 145-148.
27. Ситник Ю., Ситник О., Ситник К. Діяльність ОУН на Донеччині в період нацистської окупації краю. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 40. Том 1. С. 41–47.
28. Слюсаренко А. Г. Історія Української Конституції України: монографія / А. Г. Слюсаренко, М. В. Томенко. – К. : Знання, 1993. – 187 с.
29. Слюсаренко А.Г. Україна в роки Другої світової війни: навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / А.Г. Слюсаренко, І.К. Патриляк, М.А. Боровик. – Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Історичний факультет. Кафедра новітньої історії України. – К., 2009. – 447 с.
30. Смолій В. А., Ситник О. М. Українська козацька держава «Військо Запорозьке» (XVII – др. пол. XVIII ст.). *Українська державність: історико-правничі нариси*. Нарис чотирнадцятий. / за заг. ред. В. А. Смолій. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. С. 327–377.
31. Смолій В. А., Ситник О. М. Відродження традицій української державності на українських землях у складі Російської, Австрійської та Австро-Угорської імперій (др. пол. XVIII – пер. чв. XX ст.). *Українська державність: історико-правничі нариси*. Нарис п'ятнадцятий / за заг. ред. В. А. Смолій. Київ: Юридичне видавництво «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, 2021. С. 391–421.
32. Терлюк І.Я. Окупаційний режим в Україні 1941-1944 рр. і проблеми творення української національної державності: історія держави і права / І.Я. Терлюк, Львівський держ. ун-т. внутрішніх справ. – Л.: Каменярь, 2009. – 128 с.
33. Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001) / В.М. Литвин (відп. ред.). – К.: Видавничий дім «Альтернатива», 2001. – 703 с.
34. Українська революція і державність (1917-1920 рр.) / Т.А. Бевз, Д.В. Веденєєв, І.Л. Гошуляк та ін. – К. : Парламентське вид-во, 1998. – 247 с.
35. Sytnyk O. M. Evolution of a hybrid-information war in the context of aggressive policy of the Russian Federation in respect to Ukraine. *Challenges of study, conservation and interpretation of historical and cultural heritage: collective monograph*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. С. 70–92. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-134-6/70-92>
36. Sytnyk O. M. Ukrainian-polish political relations in the context of opposing imperial encroachments from Russia. *Chronology in the timeline of historical knowledge: collective monograph*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. С. 120–134. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-138-4/120-134>
37. Sytnyk O. M. Russian-ukrainian war 2014–2019 years as the decisive stage of the struggle for the Ukrainian independent state. *Relevant research of historical sciences: collective monograph*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. С. 183–201. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-100-1/183-200>
38. Sytnyk O., Drogomyretsky B., Sytnyk J. & Sizarev K. (2023). Bolshevism, from Class Ideology to Imperialist Ideology. The Ukrainian Case. *Codrul Cosminului*. Vol. 29. No. 2, 287–306. (Scopus). <https://codrulcosminului.usv.ro/article-3-vol-29-2-2023/>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В.Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
3. Про науково-технічну інформацію: Закон України No 3322-ХІІ від 25.06.1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. No 33. Ст. 345. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text>